

Archeologienota Sint-Pieters-Leeuw – Kaasmakerij Vander Gucht

Deel 2: verslag van resultaten

Davy Herremans

Goed in erfgoed
Adolf Baeyensstraat 134G
9040 Sint-Amandsberg
www.goedinerfgoed.be

Colofon

Projectcode 2019C70

Archeologienota Sint-Pieters-Leeuw – Kaasmakerij Vander Gucht

Opdrachtgever

Santerra NV

Fabrieksweg 13

BE - 3190 Boortmeerbeek

Uitvoerder

Goed in erfgoed Comm. V.

Adolf Baeyensstraat 134G

9040 Sint-Amandsberg

BTW BE 0524.709.028

© 2019 – Goed in erfgoed Comm. V.

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van Goed in erfgoed Comm. V.

Goed in erfgoed Comm. V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoud

Bureauonderzoek	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Ligging.....	7
1.3 Archeologische voorkennis	7
1.4. Onderzoeksopdracht	8
1.4.1. Aanleiding vooronderzoek	8
1.4.2. Vraagstelling.....	8
1.4.3. Randvoorwaarden.....	8
1.4.4. Geplande werken en bodemingrepen	8
1.5. Onderzoeksstrategie en -methode.....	11
1.5.1. Landschappelijke situering	11
1.5.2 Historisch-cartografische situering.....	12
1.5.3. Archeologische situering.....	12
2. Assessmentrapport.....	13
2.1. Methoden, technieken en criteria	13
2.2. Conservatie-assessment.....	13
2.3. Assessment van het onderzochte gebied	13
2.3.1. Landschappelijke situering	13
2.3.1.1. Topografie, geomorfologie en hydrografie	13
2.3.1.2. Geologie.....	15
2.3.1.2.Bodemtype.....	17
2.3.1.3. Bodemerosie.....	17
2.3.1.4. Bodemgebruik	17
2.3.2 Historisch-cartografische situering.....	19
2.3.3. Archeologische situering	24
2.3.4. Datering en archeologische verwachting	26
3. Synthese	26

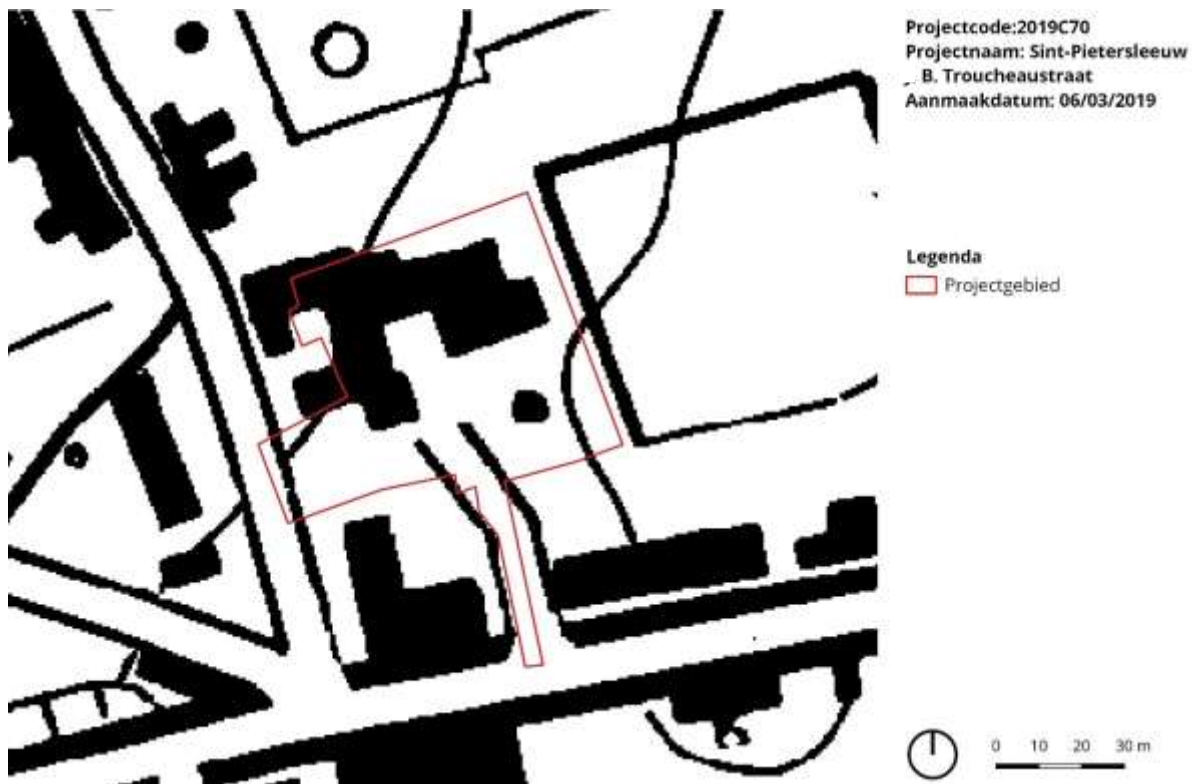
Samenvatting van het onderzoek.....	27
Bibliografie.....	28
Literatuur.....	28
Historisch kaartmateriaal.....	29
Lijst van figuren.....	29

Bureauonderzoek

1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

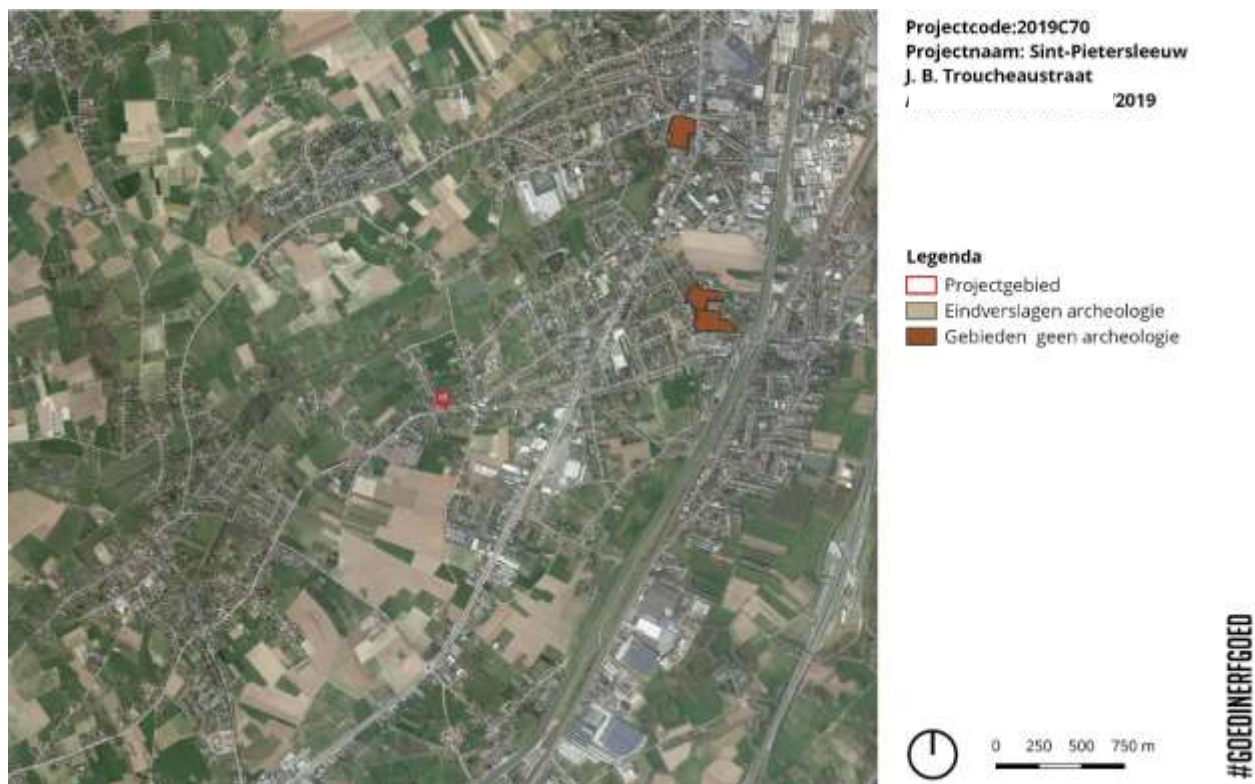
Initiatiefnemer	Santerra NV Fabrieksweg 13 BE - 3190 Boortmeerbeek
Projectcode	2019C70
Sitecode	SPL-KVG-2019
Nummer van het wettelijk depot of buitenlands equivalent hiervan	nvt
Erkend archeoloog	Herremans Davy - OE/ERK/Archeoloog/2017/00166
Locatie projectgebied	Jean Baptist Troucheaustra 1600 Sint-Pieters-Leeuw
Bounding box	xMin,yMin 142814.0131, 142899.3832: xMax,yMax 164129.3435, 164018.2965
Oppervlakte percelen	4132.2 m ²
Kadaster	Sint-Pieters-Leeuw, 2de Afdeling, Sectie E nr° E116n2
Termijn onderzoek	08/03/2019-15/03/2019
Thesauri Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek
Onderdeel archeologische zone	Nee
Verstoorde zones	Er situeren zich verstoorde zones binnen het projectgebied. Er is geen aanduiding van gekarteerde zones waar geen archeologie meer te verwachten is.
Topografische kaart	figuur 1
Kadasterkaart	figuur 2

Figuur 1 het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© NGI)

Figuur 2 het projectgebied voorgesteld de GRB basiskaart (© geopunt)

Figuur 3 het projectgebied op de orthofoto met de archeologische voorkennis (© geopunt)

1.2. Ligging

Het projectgebied situeert zich op grondgebied Sint-Pieters-Leeuw, deelgemeente Sint-Pieters-Leeuw ter hoogte van de Jean Baptist Troucheaustraart. Het perceel is gekend bij het kadaster onder het nummer Sint-Pieters-Leeuw, 2de Afdeling, Sectie E nr° E116n2.

1.3 Archeologische voorkennis

Het projectgebied maakt geen deel uit van een vastgestelde archeologische zone, betreft geen beschermde archeologische site, en omvat geen zones waar geen archeologie te verwachten valt (Figuur 3). Binnen het projectgebied werden nog geen archeologische waarnemingen gedaan. In de omgeving werden een aantal archeologische vindplaatsen vastgesteld die werden opgenomen in de CAI (zie infra). Voor een aantal percelen in de ruime omgeving werden sinds de invoer van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet in 2016 ook al een archeologienota opgesteld.

1.4. Onderzoeksopdracht

1.4.1. Aanleiding vooronderzoek

Santerra NV dient een omgevingsvergunning voor de sloop van het huidige gebouwenbestand gesitueerd in het binnengebied aan de hoek van de Galgstraat en de Jean Baptist Troucheaustraet. Het betreft het gebouwenbestand van een oude kaasmakerij. Het projectgebied omvat de percelen gekend bij het kadaster onder de nummers Sint-Pieters-Leeuw, 2de Afdeling, Sectie E nr° E116n2. De totale oppervlakte van de betrokken percelen betreft 4132.2 m² (>3000m²) waarvan meer dan 1000m² wordt geroerd door de geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht.

1.4.2. Vraagstelling

Doel van dit bureauonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied op basis van historisch-cartografische bronnen en gepubliceerde archeologische en landschappelijke data. Op deze manier wordt nagegaan (i) of verdere maatregelen in het kader van archeologisch (voor)onderzoek nodig zijn en (ii) welke dimensie die aannemen.

Het bureauonderzoek start vanuit volgende vraagstelling :

- Wat is op basis van de bestaande bronnen het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites binnen de grenzen van het projectgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van deze eventuele site(s)?
- Welke impact hebben de geplande werken op het eventuele archeologisch erfgoed?
- Biedt het projectgebied een potentieel op kennisvermeerdering?
- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?

1.4.3. Randvoorwaarden

Deze archeologienota beperkt zich tot een bureauonderzoek. Verder vooronderzoek met of zonder ingreep op de bodem kon niet worden georganiseerd voorafgaand aan de vergunningsaanvraag omwille van praktische en juridische redenen: momenteel zijn de gronden in grote mate bebouwd en verhard. De terreinen zijn dus niet te onderzoeken voorafgaand aan de sloop. De sloop is onderwerp van de vergunning.

Het bureauonderzoek beperkt zich tot gepubliceerde of tenminste toegankelijk bronnen.

1.4.4. Geplande werken en bodemingrepen

Figuur 4 de oude kaasmakerij

Bestaande toestand

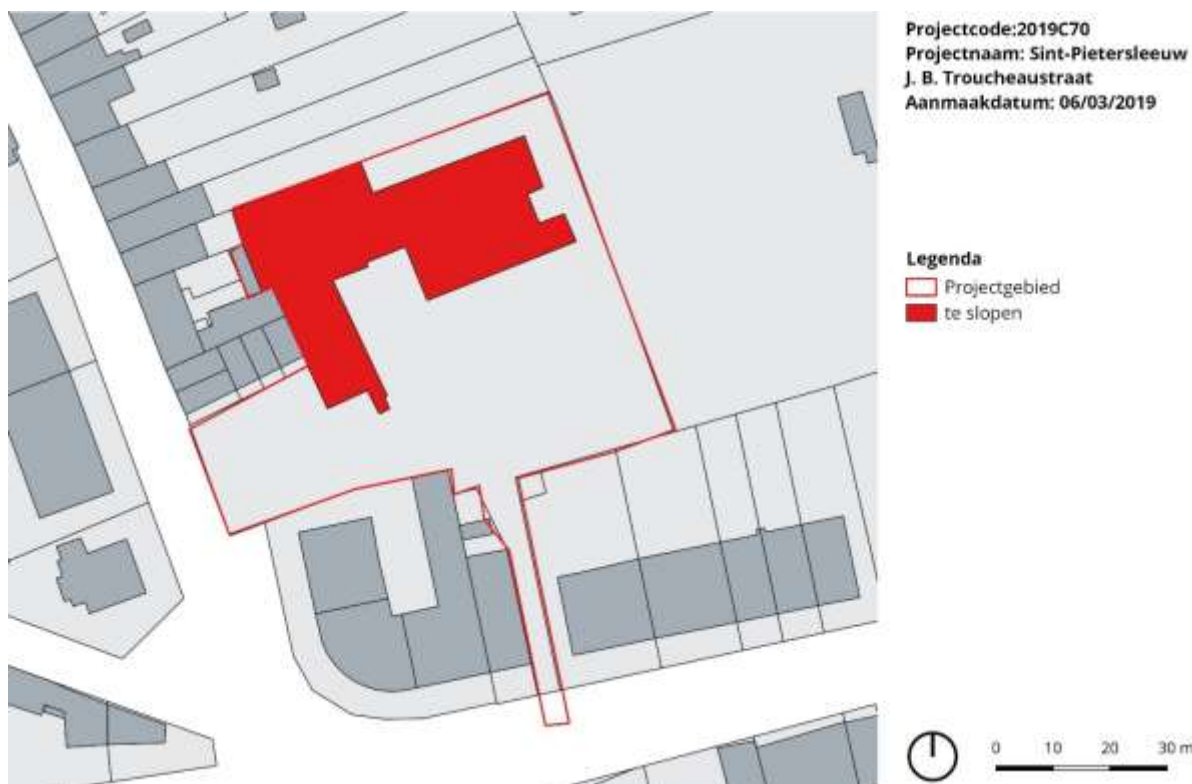
Momenteel bevinden zich op de terreinen de bedrijfsgebouwen van de voormalige kaasmakerij Vander Gucht.

Nieuwe toestand

De omgevingsvergunning voorziet de sloop van de aanwezige gebouwen op het terrein tot op maaiveldhoogte.

Figuur 5 het projectgebied en de bestaande bebouwing op de hedendaagse orthofoto

Figuur 6 het projectgebied en de bestaande bebouwing op GRB-basiskaart (© geopunt)

1.5. Onderzoeksstrategie en –methode

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Herremans Davy, erkend bij erkenningsnummer OE/ERK/Archeoloog/2017/00166

De nota werd opgemaakt op PC met Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (QGIS). In die GIS werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en de website van de centraal archeologische inventaris (CAI).

Voor de diverse onderdelen van het assessment werden diverse bronnen gebruikt. Deze worden hieronder verder opgesomd en toegelicht. De bronnen en hun correcte bibliografische referentie zijn opgenomen in de bibliografie (§ 3) op het einde van dit verslag.

1.5.1. Landschappelijke situering

De basis voor de landschappelijke situering vormen de diverse cartografische bronnen, met name:

- Tertiair geologische kaart (DOV)
- Quartair geologische kaart (DOV)
- Bodemkaart van België (DOV)
- Potentiële Bodemerosie (Geopunt)
- Bodembedekkingskaart (DOV)
- DHMVII – DTM 1m (Geopunt)
- Topografische Kaart van België 1:10 000, (Geopunt)

Bij het consulteren van dit kaartmateriaal werd gebruik gemaakt van volgende tekstuele toelichtingen:

- Schroyen K. 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- Buffel Ph. & Matthijs J. 1996, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel (Schaal1: 50 000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

- Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

Deze bronnen, zowel cartografisch als tekstueel, werden gebruikt omdat ze direct relevant waren ten aanzien van de uiteenlopende inhoudelijke aspecten (geologie, bodemkunde, bodemerosie, bodemgebruik, hydrografie en geomorfologie) en van de landschappelijke situering in de assessment.

1.5.2 Historisch-cartografische situering

Volgend kaartmateriaal werd aangewend bij de historisch-cartografische situering van het projectgebied:

- Villaret, 1745-1748, Carte topographique de la partie de la Belgique ...
- Ferraris, 1771-1778, Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik...
- Vandermaelen 1846-1854, Atlas cadastral du Royaume de Belgique
- anoniem, 1843-1845, Atlas der buurtwegen
- Popp, 1842-1879, Atlas cadastral parcellaire de la Belgique

Een aantal parameters werden in acht genomen bij de selectie van het historisch-cartografisch bronmateriaal: relevantie, chronologische spreiding en toegankelijkheid. De hierboven opgesomde cartografische bronnen zijn in de eerste plaats gekozen om een zo breed mogelijk diachroon overzicht te genereren van de bewoningsgeschiedenis in het projectgebied. Verder werd de toegankelijkheid van de cartografische bronnen in acht genomen. Voorkeur werd gegeven aan reeksen die vlakdekkend zijn gekarteerd, maar vooral ook vrij te raadplegen zijn en als gevolg in dit rapport kunnen afgebeeld worden. Voornamelijk gaat het dan om kaartmateriaal beschikbaar via Geopunt (www.geopunt.be). Bijkomend werd gebruik gemaakt van kaartmateriaal ontsloten via Cartesius (www.cartesius.be), Flandrica (www.Flandrica.be) en Erfgoed in zicht (<http://www.erfgoedinzicht.be/>).

1.5.3. Archeologische situering

Voor de archeologische situering werd gewerkt met de databank van het Centraal Archeologisch Inventaris (CAI). Deze inventaris is het centrale verzamelpunt van alle archeologische data in Vlaanderen en bijgevolg een relevante startpunt voor bureauonderzoek. Aanvullend werd gebruik gemaakt van beschikbare en toegankelijke archeologische literatuur.

2. Assessmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat alle informatie uit het bureauonderzoek. Om het archeologisch potentieel van het projectgebied in te schatten en een antwoord te vormen op de vooropgestelde onderzoeksvragen worden de geselecteerde bronnen (supra) geanalyseerd en besproken. Uiteindelijk worden de resultaten van de verschillende deel-assessments samengebracht tot een synthese die het mogelijk maakt een gemotiveerd advies uit brengen met betrekking tot het nut van al dan verdergezet archeologisch onderzoek. Bij onvoldoende informatie wordt er uit gegaan van bijkomende maatregelen om tot een waardevol assessment van het projectgebied te komen.

2.2. Conservatie-assessment

De digitale output van dit bureauonderzoek, gaande van de archeologienota zelf tot alle figuren, plannen, kaarten, lijsten en GIS-bestanden, wordt digitaal bewaard op twee fysieke gegevensdragers. Naast bewaring op deze fysieke media wordt een bijkomend kopij voorzien op een virtuele drager (Google Drive).

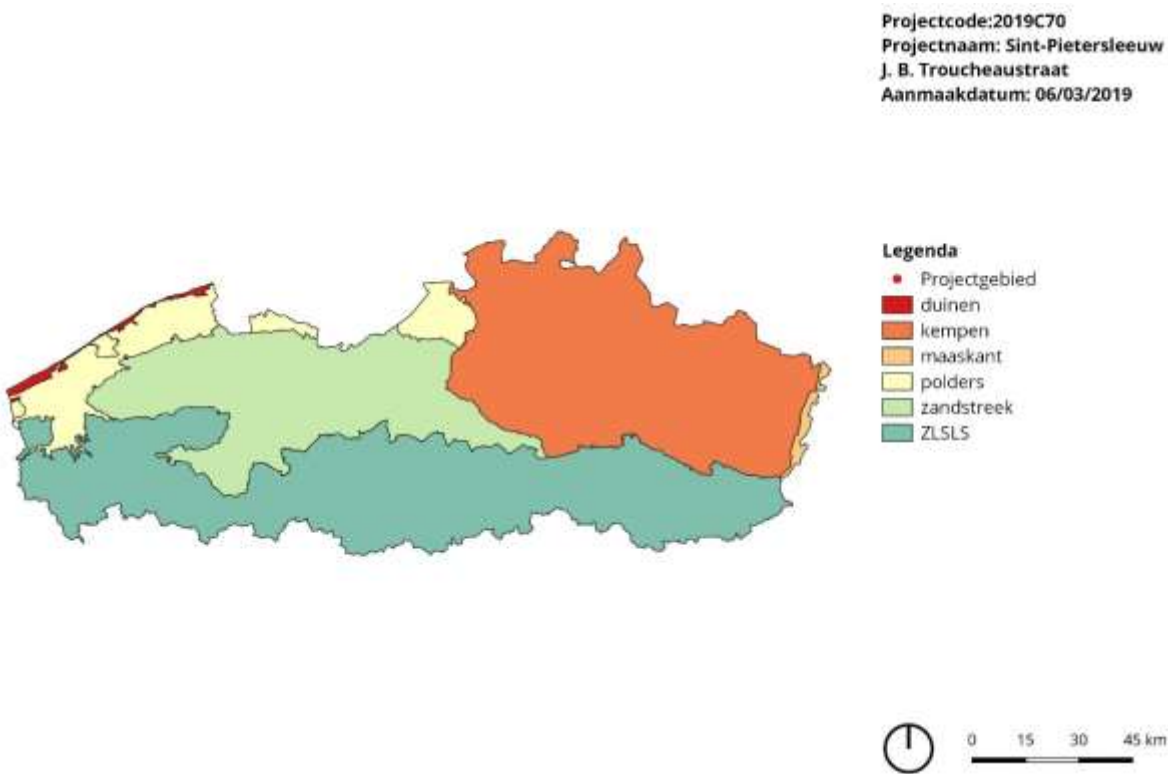
Een conservatie-assessment voor stalen of archeologisch vondstmateriaal is niet van toepassing voor dit bureauonderzoek.

2.3. Assessment van het onderzochte gebied

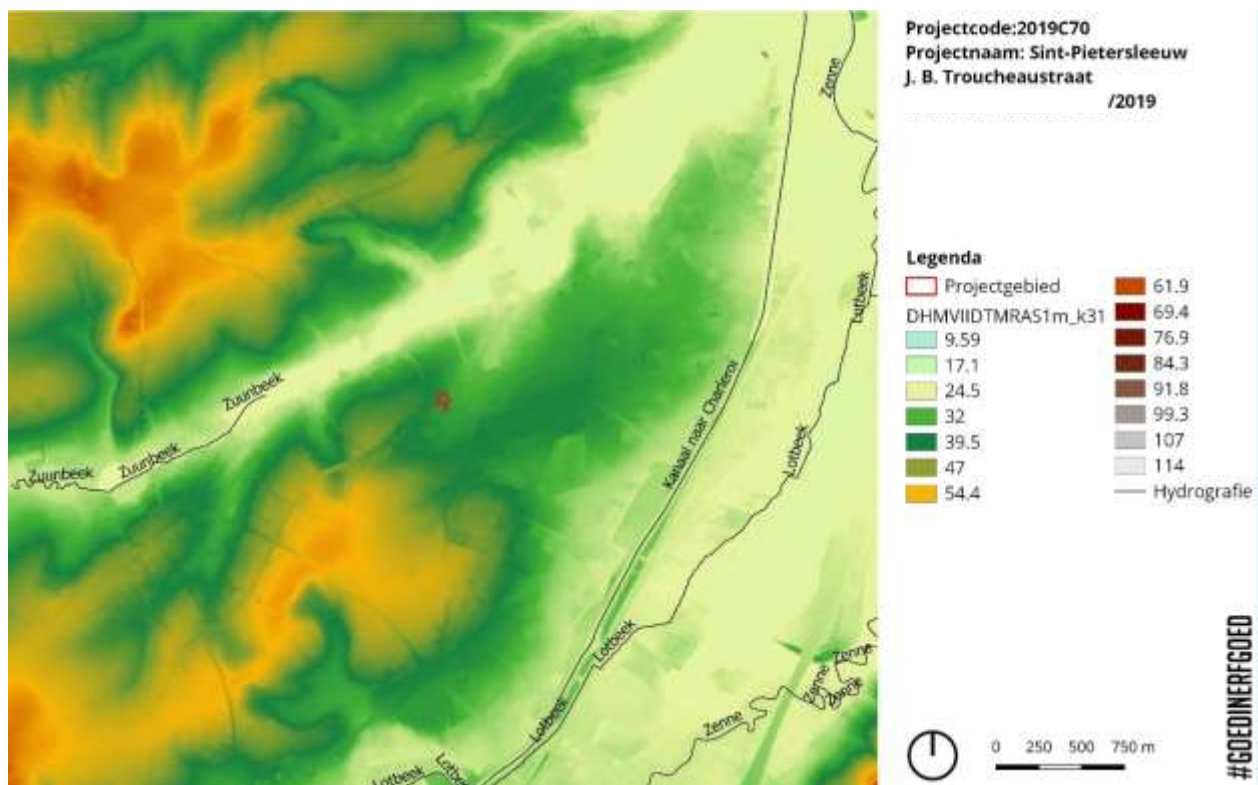
2.3.1. Landschappelijke situering

2.3.1.1. Topografie, geomorfologie en hydrografie

Sint-Pieters-Leeuw behoort tot de leemstreek en het zogenaamde Pajottenland (Figuur 7-8). De regio is gekenmerkt door golvend landschap met een aantal oost-west georiënteerde getuigenheuvels (tertiaire ijzerzandsteenbanken) die het stroombekken van de Dender scheiden van dat van de Zenne. Sint-Pieters-Leeuw situeert zich op een uitloper van een van deze heuvels.

Figuur 7 projectgebied gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen

Figuur 8 het projectgebied op het DTM-Vlaanderen (©Geopunt)

De hydrografie in de omgeving wordt bepaald door de Zenne en de Zuunbeek die ten noordoosten van de gemeente samenvloeien. Die laatste ontstaat door de samenvloeiing van verschillende andere beken waaronder de Vlezenbeek in het noorden, ten zuiden de Rodebeek en de Labbeek, samenlopend te Brucom en overgaand in de Lotbeek en verderop in de Laakbeek.

Het projectgebied loopt af richting oosten met hoogteverschillen tussen 37,5 en 35 TAW en volgt hiermee het natuurlijk reliëf.

2.3.1.2. Geologie

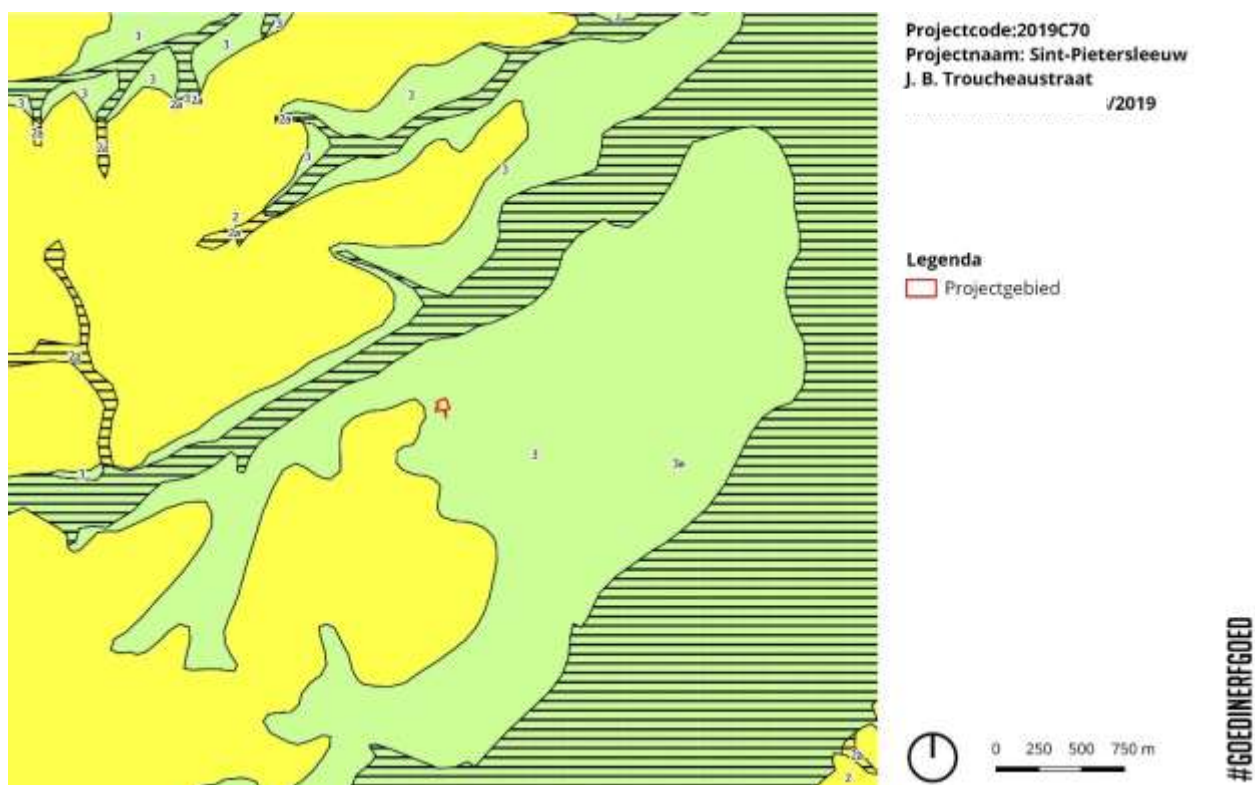
Op schaal van de geologie valt het studiegebied binnen de Tertiaire Formatie van Kortrijk en meer bepaald het Lid van Saint-Maur. Deze Tertiaire formatie bestaat uit grijze klei tot silt met kleihoudende lagen (Buffel en Matthijs 1996). Hogerop de getuigenheuvels dagzomen het Lid van Moen en Aalbeke, en de Formatie van Tielt. In de valleien van de Zuunbeek en de Zenne dagzoomt de Formatie van Hainut, grijsgroen fijn zand (Fig. 10).

Figuur 9 het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van het hoogteprofiel (Oost-West)

Figuur 10 het projectgebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© DOV)

Figuur 11 het projectgebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© DOV)

Op het tertiair rust het quartair pakket en dat wordt ter hoogte van het projectgebied (Figuur 11) gekenmerkt door volgende sequentie: de basis van het Weichseliaan bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw). Daarop rusten zandige eolische afzettingen van het Weichseliaan of het Vroeg Holoceen (ELPw). Vaak zijn er ook hellingsafzettingen uit het Quartair aanwezig (HQ) (Schroyen 2000)

2.3.1.2. Bodemtype

Op de bodemkaart (figuur 12) staat het noordelijk deel van het projectgebied gekarteerd als Aba1, het zuidelijk deel als Abp.

De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem; bij Aba rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. Bij Aba(b) profielen met gevlekte textuur B vertoont deze horizont grijze strepen of gebleekte vlekken. Bij de substraatseries begint een steenachtig zand, klei- of klei-zandsubstraat op geringe of matige diepte. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dank zij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. Substraatseries zijn evenwel gevoeliger voor droogte, te meer daar ze dikwijls op hellingen met snelle oppervlakkige ontwatering liggen (Van Ranst en Sys 2000).

Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. De landbouwwaarde van de Abp gronden ligt één klasse lager dan die van de Aba gronden wegens het meestal geringe waterbergingsvermogen (Van Ranst en Sys 2000).

2.3.1.3. Bodemerosie

Het projectgebied ligt in urbaan gebied en is niet gekarteerd op de bodemerosiekaart (Figuur 13).

2.3.1.4. Bodemgebruik

Op de bodembekdeckingskaart staat het projectgebied gekarteerd als bebouwd en verhard terrein met grasland en struiken (Figuur 14).

Figuur 14 de bodembedekkingkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

2.3.2 Historisch-cartografische situering

Over de vroegste geschiedenis van Sint-Pieters-Leeuw is er door gebrek aan archeologische gegevens bijzonder weinig geweten (zie infra). Verschillende -em (Rukkelingen, Mekingen, Volsem en Brucom) toponiemen situeren de kolonisatie van het vruchtbaar en gloeiend bekenlandschap rond Sint-Pieters-Leeuw ten laatste in de Frankische periode. De oudste nederzettingen waren vrijwel allemaal gelegen in de buurt van bronnen of kleine waterlopen. Zo ontstond Rukkelingen nabij de Ketelbeek, Mekingen nabij de Mekingenbeek en Brucom tussen de Rodebeek en de Labbeek. Leeuw-Dorp werd ingeplant op de kop van een getuigenheuvel (leeuw) met zicht op de Zuunbeek (Van Mieghem 1993; Agentschap Onroerend Erfgoed 2017).

In het begin van de negende eeuw had het huidige Sint-Pieters-Leeuw zich ontwikkeld tot de kern van een allodium gekend uit de bronnen als 'Lewa'. Dit uitgestrekte domein had gronden van Itterbeek tot Sint-Genesius-Rode. Het goed werd eind 8ste eeuw, ten tijde van de Keulse aartsbisschop Hildebald, door Angela, een Brabantse edelvrouw geschonken aan het Sint-Pieterskapittel van Deutz nabij Keulen (vandaar de patroonheilige Sint-Pieter in de gemeentenaam). Volgens J. Verbesselt gaat het om één van de oudste en voornaamste allodia van Brabant: met naast de moederkerk (Sint-Pieters-Leeuw) nog negen dochterkerken waaronder Vlezenbeek, de kapellen van Mekingen, Rukkelingen, Gaspeldoorn, Sint-Gorik en

vermoedelijk ook Ruisbroek. Vanaf de 12de eeuw komt het territorium in handen van de Hertogen van Brabant (Verbesselt 1966). Het projectgebied situeert zich zo'n 2 km ten oosten van de dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw, langs een verbindingsweg tussen het dorp (Jan Baptis Troucheaustraart) en de oude baan op Brussel (Galgstraat). Ten oosten van het projectgebied situeert zich de historische kern van het gehucht Zuun.

De Villaretkaart (1745-1748) geldt als de oudste kaart ter beschikking (Figuur 20) en toont het projectgebied als een rurale omgeving met voornamelijk akkerland. Het terrein lijkt onbebouwd.

Figuur 15 het projectgebied op de kaart van Villaret (1745-1748) (©geopunt)

Op de Ferrariskaart (1771-1778) (figuur 21) is het zuidelijk deel van het projectgebied aanguid als boomgaard. Het noordelijk deel betreft nog steeds akkerland. De kaart toont de aanwezigheid van een hoevegebouw langs de zuidwestelijke grens van het projectgebied. Het 19de eeuws kaartmateriaal dat zich beter leent tot een betrouwbare georectificatie en projectie, situeert de constructie net ten zuiden van het projectgebied. Deze kaarten, meer bepaald de Vandermaelen-kaart (1846-1854) (Figuur 22), de Atlas der Buurtwegen (1841) (figuur 23) en het Popp-kadaster (1842-1879) (figuur 24) suggereren ook in de 19de eeuw een agrarisch landgebruik. Op de laatste kaart is het hoevegebouw reeds verdwenen.

Projectcode:2019C70
 Projectnaam: Sint-Pietersleeuw
 J. B. Troucheaustra
 Aanmaakdatum: 06/03/2019

Legenda
 Projectgebied

0 50 100 150 m

#GOEDINERGOED

Figuur 16 het projectgebied op de Kabinetskaart van Ferraris (1771-1778) (©geopunt)

Projectcode:2019C70
 Projectnaam: Sint-Pietersleeuw
 J. B. Troucheaustra
 Aanmaakdatum: 06/03/2019

Legenda
 Projectgebied

0 50 100 150 m

#GOEDINERGOED

Figuur 17 het projectgebied op de Vandermaelen-kaart (1846-1854) (©geopunt)

Projectcode:2019C70
Projectnaam: Sint-Pietersleeuw
J. B. Troucheaustra
Aanmaakdatum: 06/03/2019

Legenda

Projectgebied

0 50 100 150 m

#GOEDINERGOED

Figuur 18 het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (©Geopunt)

Projectnaam: Sint-Pietersleeuw
J. B. Troucheaustra
Aanmaakdatum: 06/03/2019

Legenda

Projectgebied

0 50 100 150 m

#GOEDINERGOED

Figuur 19 het projectgebied op de Popp-kaart (1842-1879) (©Cartesius)

Projectcode:2019C70
 Projectnaam: Sint-Pietersleeuw
 J. B. Troucheaustra
 Aanmaakdatum: 06/03/2019

Legenda

Projectgebied

0 50 100 150 m

#GOEDINERFGEED

Figuur 20 het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (©Geopunt)

Projectcode:2019C70
 Projectnaam: Sint-Pietersleeuw
 J. B. Troucheaustra
 Aanmaakdatum: 06/03/2019

Legenda

Projectgebied

0 50 100 150 m

#GOEDINERFGEED

Figuur 21 het projectgebied op een orthofoto uit de periode 1979-1990 (©Geopunt)

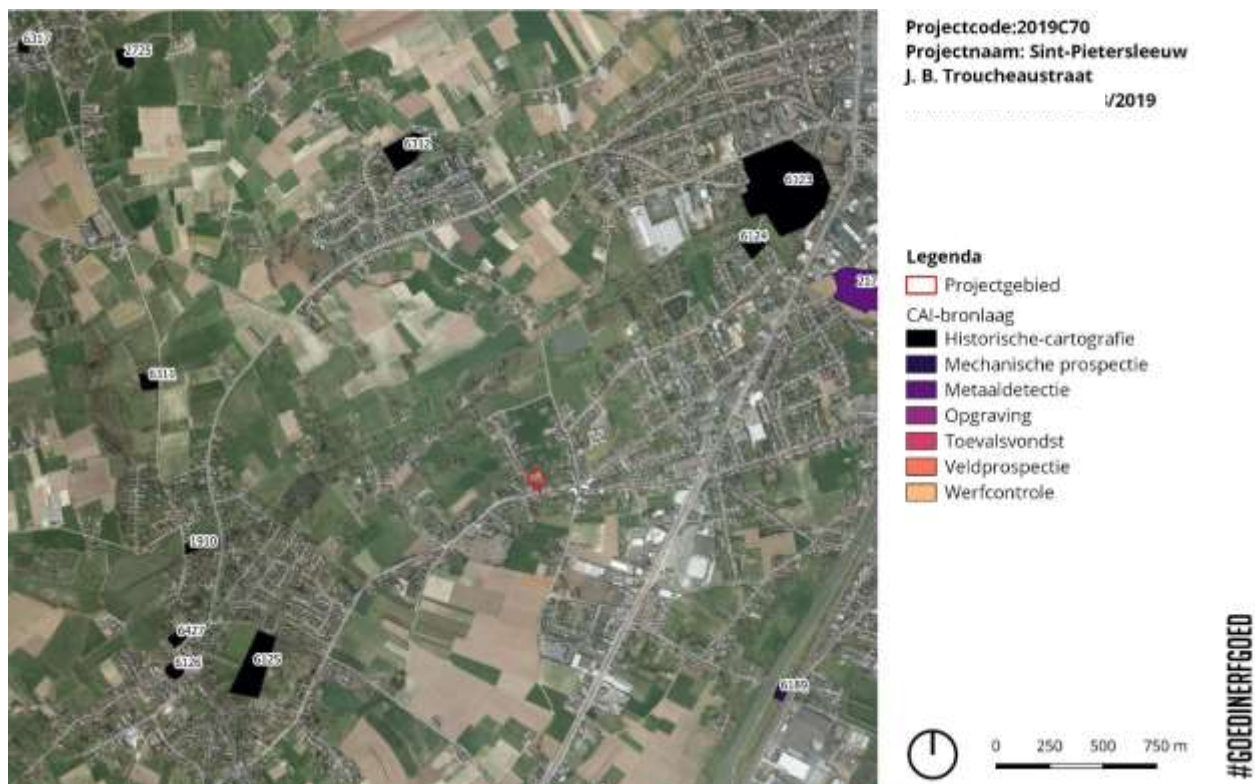

Figuur 22 het projectgebied op een orthofoto uit de periode 2013m-2015 (©Geopunt)

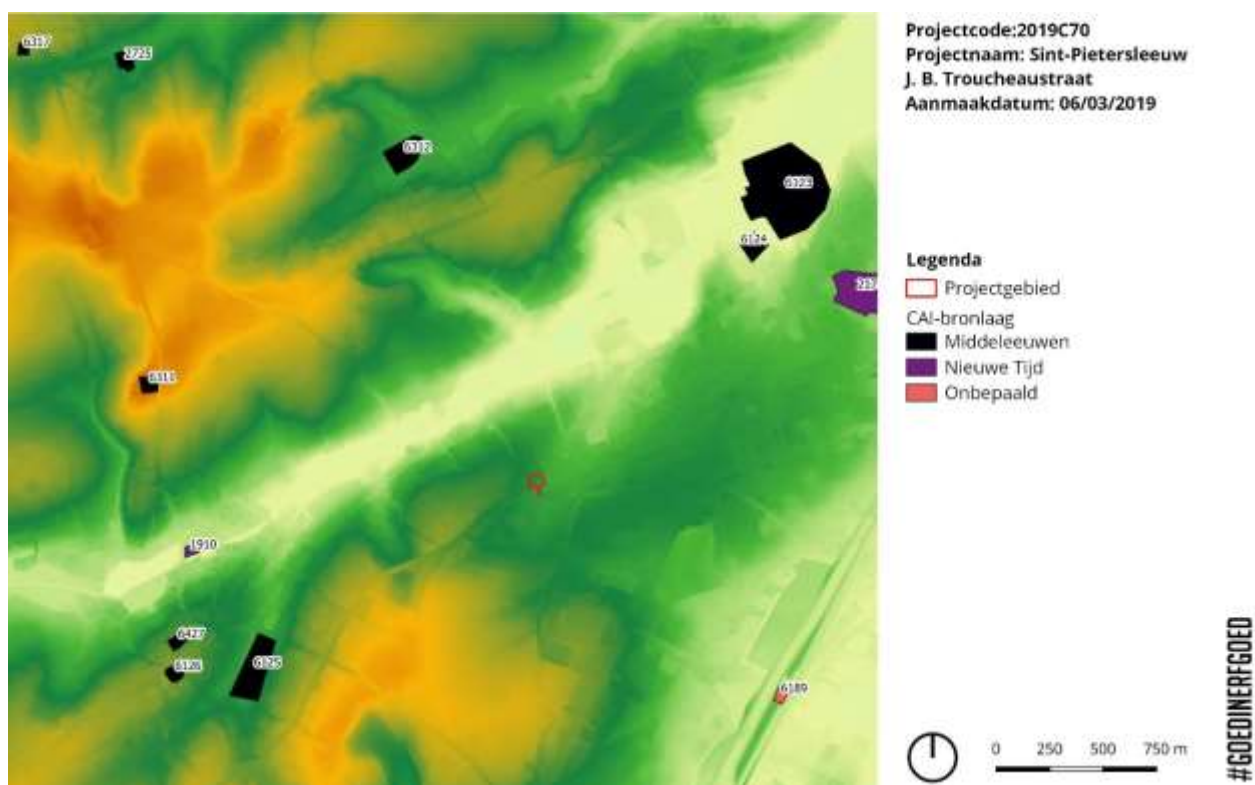
De opéénvolgende orthofoto's geven een beeld van de verdere ontwikkeling in en rond het projectgebied tijdens de 20ste eeuw. Vanaf 1925 betreft kaasmakerij Vander Gucht de terreinen. Het complex is dan ook al zichtbaar op de orthofoto uit 1971 (Figuur 20). De beperkte resolutie van de foto laat verder analyse niet toe, maar de terreinen binnen het projectgebied zijn al sterk ontwikkeld en bebouwd. Op de luchtfoto uit de periode 1979-1989 (Figuur 21) en 2013-2015 (Figuur 22) zien we weinig evolutie.

2.3.3. Archeologische situering

De CAI vermeldt slechts een beperkt aantal waarnemingen in een straal van 1000 m rond het projectgebied. Slechts een 12-tal vindplaatsen werden geregistreerd waarvan het merendeel (11) waarnemingen op basis van historische cartografie betreft en één 18de eeuwse munt gevonden bij metaaldetectie (CAI ID 217954). Het merendeel van de records betreft dan ook de situering van historische gekende structuren en gebouwen zoals de Onze-Lieve-vrouwkerk (CAI ID 6317), de Sint-Pieter-en-Pauluskerk (CAI ID 6126), de Sint-Gorikkapel (CAI ID 3427), het kasteel van Coloma (CAI ID 6125), het kasteel van Wilder (CAI ID 6124), een watermolen (CAI ID 1910), de Priorij van Klein-Bijgaarden (CAI ID 6123) en twee hoeves (CAI ID 2725; 6312)

Figuur 23 CAI-data op de recente orthofoto met aanduiding van het type onderzoek (©Geopunt)

Figuur 24 CAI-data op DTM met aanduiding van de datering (©Geopunt)

2.3.4. Datering en archeologische verwachting

Het projectgebied situeert zich zo'n 2 km ten oosten van de dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw, centraal tussen de historische kernen van Leeuw en Zuun. De terreinen situeren zich langs een verbindingsweg tussen de kern van Leeuw en de Galgstraat, een oude weg op Brussel.

Op de Villaretkaart uit de jaren 1740 is het projectgebied onbebouwd en in dienst als akkerland. Op de Ferrariskaart (1772-1778) verschijnt er een hoeve net ten zuiden van het projectgebied die rond 1842 (Popp-kadaster) alweer verdwenen lijkt. De omliggende terreinen blijven in gebruik als akkerland tot begin de 20ste eeuw wanneer de kaasmakerij Vander Gucht wordt opgestart.

Omtrent de vroegste occupatiegeschiedenis van de regio is er vanuit archeologisch oogpunt erg weinig geweten. De CAI vermeldt slechts een aantal relicten uit de late middeleeuwen of later die werden vastgesteld op basis van historische-cartografie. De beperkt aantal vindplaatsen reflecteert vermoedelijk eerder de stand van het onderzoek dan de historische realiteit. Uit de toponomie kunnen we alvast een Frankische kolonisatie van de omgeving vermoeden. Het projectgebied situeert zich bovendien op een landschappelijk en topografisch aantrekkelijke locatie, waardoor de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren die dateren voor de 18de eeuw niet kan worden uitgesloten.

3. Synthese

Deze synthese brengt de resultaten uit het landschappelijke, archeologische en historisch-cartografisch assessment in confrontatie met de geplande werken. De beschikbare bronnen leveren voldoende informatie om de vooropgestelde onderzoeksvragen te beantwoorden:

- *Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?*

Matig. Archeologisch en cartografisch zijn er geen directe aanwijzingen voor de aanwezigheid van een of meerder archeologische sites. Volgens het kaartmateriaal waren de terreinen van de 18de tot 19de eeuw in gebruik als akkerland. Het projectgebied situeert zich wel op een landschappelijk en topografisch aantrekkelijke locatie, waardoor de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren die dateren voor de 18de eeuw echter niet kan worden uitgesloten.

- *Wat is de bewaringstoestand van bodem en eventuele site(s) in het projectgebied?*
De bewaringstoestand van de bodem is vermoedelijk niet goed. Er moet rekening gehouden worden met verstoring door : (i) de 20ste eeuwse bouwactiviteit in functie van de uitbouw van de kaasmakerij Vander Gucht, (ii) en de ambachtelijke/industriële activiteiten van de 20ste eeuwse kaasmakerij.
- *Welke impact hebben de geplande werken op het eventuele archeologisch erfgoed?*
De impact is beperkt en niet groter dan de impact van de aanleg van de huidige bebouwing en verharding. In het Programma van Maatregelen worden de bijkomende voorwaarde opgenomen: (i) om de sloop te beperken tot het maaiveld en de ondergrondse structuren onaangeroerd te laten, (ii) om de afbraak te starten in het noorden en de afvoer van puin te organiseren via de doorgang naar de Galgstraat, zodat het werfverkeer op de oostelijke en westelijke delen van het projectgebied (die vandaag onbebouwd en enkel verhard zijn) zo beperkt mogelijk blijft.
- *Biedt het projectgebied in relatie tot de vergunningsplichtige werken een potentieel op kennisvermeerdering?*
Nee. Het projectgebied heeft slechts matig hoog archeologisch potentieel. De bewaartoestand is niet ideaal en bovendien is de impact van de vergunningsplichtige werken klein.
- *Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?*
De archeologienota op basis van bureauonderzoek wordt beschouwd als volledig. De bestaande archeologische en historische bronnen leverden voldoende informatie om aan te tonen dat het potentieel tot kennisvermeerdering klein tot zeer klein moet worden ingeschat.

Verder archeologisch onderzoek lijkt kosten-baten niet aangewezen en er is dan ook geen noodzaak tot het opstellen van een kader ter exploitatie van het archeologisch potentieel.

Samenvatting van het onderzoek

Santerra NV dient een omgevingsvergunning voor de sloop van het huidige gebouwenbestand gesitueerd in het binnengebied aan de hoek van de Galgstraat en de Jean Baptist Troucheauststraat. Het betreft het gebouwenbestand van een oude kaasmakerij. Het projectgebied omvat de percelen gekend bij het kadaster onder de nummers Sint-Pieters-Leeuw, 2de Afdeling, Sectie E nr° E116n2. De totale oppervlakte van de betrokken percelen

betreft 4132.2 m² (>3000m²) waarvan meer dan 1000m² wordt geroerd door de geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht.

Het archeologisch potentieel van het projectgebied wordt ingeschat als matig hoog. Archeologisch en cartografisch zijn er geen directe aanwijzingen voor de aanwezigheid van een of meerder archeologische sites. Volgens het kaartmateriaal waren de terreinen van de 18de tot 19de eeuw in gebruik als akkerland. Het projectgebied situeert zich wel op een landschappelijk en topografisch aantrekkelijke locatie, waardoor de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren die dateren voor de 18de eeuw niet kan worden uitgesloten. De bewaartoestand is niet ideaal; bovendien is de impact van de werken eerder klein en beperkt zich tot de impact van de aanleg van de huidige bebouwing en verharding.

Verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem lijkt daarom kosten-baten niet aangewezen.

Bibliografie

Literatuur

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Sint-Pieters-Leeuw [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121515> (geraadpleegd op 18 maart 2019).

Buffel Ph. & Matthijs J. 1996, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel (Schaal1: 50 000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Schroyen K. 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Van Mieghem A. 1993, Ontstaan van Sint-Pieters-Leeuw, in Hallensia, jaargang 15, nummer 4, 3-15.

Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

Verbesselt J. 1966, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw. Deel XXI. Dekenij Halle III, De moederparochie Leeuw, Brussel, 7-66.

Historisch kaartmateriaal

Ferraris J. J. F. 1771-1778, Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, Koninklijke Bibliotheek van België (geraadpleegd op 08/03/2019 via www.geopunt.be)

Popp P. C. 1842-1879, Atlas cadastral parcellaire de la Belgique, Koninklijke Bibliotheek van België (geraadpleegd op 08/03/2019 via www.geopunt.be)

S.N. 1843-1845, Atlas der Buurtwegen (geraadpleegd op 08/03/2019 via www.geopunt.be)

Vandermaelen P. 1846-1854, Atlas cadastral du Royaume de Belgique (geraadpleegd op 08/03/2019 via www.geopunt.be)

Villaret J. 1745-1748, Carte topographique de la partie de la Belgique comprise entre Gand et Tournay, Maestricht et Liège ..., (geraadpleegd op 08/03/2019 via www.geopunt.be)

Lijst van figuren

Figuur 1 het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© NGI)	6
Figuur 2 het projectgebied voorgesteld de GRB basiskaart (© geopunt).....	6
Figuur 3 het projectgebied op de orthofoto met de archeologische voorkennis (© geopunt)	7
Figuur 4 de oude kaasmakerij	9
Figuur 5 het projectgebied en de bestaande bebouwing op de hedendaagse orthofoto	10
Figuur 6 het projectgebied en de bestaande bebouwing op GRB-basiskaart (© geopunt)....	10
Figuur 7 projectgebied gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen	14
Figuur 8 het projectgebied op het DTM-Vlaanderen (©Geopunt).....	14
Figuur 9 het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van het hoogteprofiel (Oost-West)	15
Figuur 10 het projectgebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© DOV)	16
Figuur 11 het projectgebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© DOV)	16
Figuur 12 de bodemtypenkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).....	18
Figuur 13 de bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)	18
Figuur 14 de bodembedekkingkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)	19

Figuur 15 het projectgebied op de kaart van Villaret (1745-1748) (©geopunt).....	20
Figuur 16 het projectgebied op de Kabinetskaart van Ferraris (1771-1778) (©geopunt).....	21
Figuur 17 het projectgebied op de Vandermaelen-kaart (1846-1854) (©geopunt).....	21
Figuur 18 het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (©Geopunt)	22
Figuur 19 het projectgebied op de Popp-kaart (1842-1879) (©Cartesius)	22
Figuur 20 het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (©Geopunt)	23
Figuur 21 het projectgebied op een orthofoto uit de periode 1979-1990 (©Geopunt).....	23
Figuur 22 het projectgebied op een orthofoto uit de periode 2013m-2015 (©Geopunt)	24
Figuur 23 CAI-data op de recente orthofoto met aanduiding van het type onderzoek (©Geopunt).....	25
Figuur 24 CAI-data op DTM met aanduiding van de datering (©Geopunt)	25